

**KETOKOHAN DAN SUMBANGAN USTAZ CHE YAHAYA BIN DAUD
 DALAM BIDANG TARANNUM AL-QURAN DI MALAYSIA**

*Scholarship And Contributions Of Ustaz Che Yahaya Bin Daud In The Tarannum
 Al-Quran In Malaysia*

Dr. Anuar bin Hasin

Pensyarah Kanan
 Fakulti Pengajian Quran dan Sunnah
 Univerisiti Sains Islam Malaysia
 anuarhasin@usim.edu.my

Abstrak	Abstract
<p><i>Kajian ini adalah berkaitan dengan ketokohan dan sumbangan Ustaz Che Yahaya bin Daud dalam bidang tarannum kepada masyarakat di negeri Kelantan khususnya dan Malaysia amnya. Tujuan kajian ini dijalankan adalah untuk mengetahui secara terperinci tentang keistimewaan dan kelebihan Ustaz Che Yahaya bin Daud dalam bidang pembacaan al-Quran secara bertarannum. Dalam hal ini, penulis menyelidiki tentang latar belakang penglibatan beliau bidang tarannum serta mengenalpasti metode yang digunakan oleh beliau dalam menyampaikan ilmu tarannum kepada qari dan qariah di Malaysia. Penulis menggunakan dua kaedah utama untuk mengumpul data-data penting bagi kajian ini iaitu kaedah temubual dan pemerhatian. Penulis mendapati sumbangan yang telah diberikan oleh Ustaz Che Yahaya bin Daud kepada masyarakat dalam bidang tarannum dan pengajian al-Quran amat banyak bukan sahaja di negeri Kelantan, malah di</i></p>	<p><i>This study discusses on the scholarship and contributions of Ustaz Che Yahaya bin Daud in the field of tarannum towards the people in the state of Kelantan in particular and Malaysia in general. The objective of this study is to explore in detail the specialty and distinctive quality of Ustaz Che Yahaya bin Daud in the field of Quranic reading. The researcher investigates Ust Che Yahya’s involvement in the field of tarannum as well as to identify the method he uses in delivering tarannum knowledge to qari and qariah in Malaysia. The author uses two main methods to collect important data for this study, which are interviews and observation methods. The researcher found that the Ustaz Che Yahaya bin Daud has contributed significantly to the community in the field of tarannum and Quranic studies not only in the state of Kelantan, but also throughout Malaysia. The contributions included discovering new talents and improving the quality of</i></p>

<p><i>Malaysia. Ia termasuk melahirkan bakat-bakat baru serta meningkatkan mutu qari dan qariah yang sedia ada dalam dunia tilawah. Kajian juga mendapati bahawa Ustaz Che Yahaya bin Daud banyak terkesan dan menerapkan uslub bacaan Syeikh Mustafa Ismail dari Mesir di dalam kaedah pengajaran dan pembelajarannya.</i></p>	<p><i>existing qari and qariah. The study also found that Ustaz Che Yahaya bin Daud was greatly influenced by the reading of Syeikh Mustafa Ismail from Egypt where he has applied the Syeikh's approaches in his teaching and learning method.</i></p>
<p>Kata kunci: <i>Che Yahaya Daud, Tokoh, Sumbangan, Tarannum al-Quran.</i></p>	<p>Keyword(s): <i>Che Yahaya Daud, Scholarship, Contribution, Tarannum al-Quran.</i></p>

PENDAHULUAN

Malaysia adalah sebuah negara yang dihormati serta disanjung oleh negara-negara Islam lain khususnya dalam bidang tilawah al-Quran. Ini kerana Malaysia merupakan negara pertama di dunia yang menganjurkan Majlis Tilawah Al-Quran di peringkat antarabangsa yakni pada tahun 1961. Menurut Abdul Karim Zakaria (2012), Malaysia juga diiktiraf sebagai penganjur terbaik Majlis Tilawah al-Quran oleh penganjur-penganjur majlis yang sama dari negara-negara Islam yang lain seperti Kuwait, Saudi Arabia dan Iran Melalui majlis ini, martabat dan syiar Islam telah tersebar luas keseluruh pelusok tanah air. Ini selaras dengan matlamat serta harapan yang dizahirkan oleh pengasas utama majlis tilawah iaitu Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj. Beliau mengharapkan penganjuran Majlis Tilawah Al-Quran peringkat Kebangsaan dan Antarabangsa akan menjadikan Malaya sebagai pusat di mana cahaya Islam akan bersinar dan memancar ke lain-lain negeri (JAKIM, 2007, p. 5). Harapan beliau menjadi kenyataan apabila ramai qari dan qariah yang berbakat besar telah dilahirkan melalui penganjuran acara ini. Nama-nama besar di dalam arena tilawah di Malaysia seperti Dato' Haji Ismail bin Hashim¹, Haji Maasom Pergau², Dato' Hajjah Faridah binti Mat Saman³, Hajjah Rahmas binti

¹ Haji Ismail bin Hashim dilahirkan pada 11 Mac 1932 di Jerlun Kedah. Beliau mendapat Pendidikan awal di Sekolah Melayu Kedawang, Langkawi, Kedah. Beliau merupakan Johan Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Antarabangsa sebanyak 8 kali iaitu pada tahun 1963, 1965, 1966, 1969, 1970, 1971, 1974, dan 1975. Beliau terkenal sebagai tokoh qari yang membawa aliran bacaan ala Hijazi. Beliau meninggal dunia pada 7 Ogos 1996 kerana menghidap sakit jantung.

² Haji Maasom Pergau atau nama sebenarnya ialah Haji Ahmad bin Mat Som pada tahun 1916 di Lubok Bongor, Pergau, Jeli, Kelantan. Mendapat asuhan awal dalam bidang seni tarannum al-Quran melalui qari di Raja Kelantan pada masa itu iaitu Haji Yusuf Kedondong. Beliau merupakan Johan Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Antarabangsa 1961 iaitu pada tahun pertama majlis ini diperkenalkan. Beliau juga digelar sebagai "bapa lagu" kerana telah melahirkan ramai qari dan qariah terkemuka tanahair seperti Haji Hassan Musa, Hajjah Faridah Mat Saman dan Haji Rahim Ahmad.

³ Hajjah Faridah binti Mat Saman dilahirkan pada 29 Oktober 1948 di Kampung Lubuk Kawah, Temerloh, Pahang. Beliau kemudian dibesarkan di Kampung Kubang Terap, Pasir Mas, Kelantan. Ketika kecil, beliau mempelajari seni tarannum melalui ibunya sendiri iaitu Che Yam binti Che Had.

Abdullah⁴, dan Hajjah Rogayah Sulong⁵ telah berjaya mengangkat martabat serta kedudukan Malaysia dalam bidang pembacaan al-Quran di mata dunia apabila mereka telah muncul sebagai juara sebanyak beberapa kali dalam pertandingan tersebut. Salah seorang qari yang berjaya mengukir nama yang baik di Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Antarabangsa yang dianjurkan oleh Jabatan Kemajuan Islam Malaysia ialah Ustaz Haji Che' Yahaya bin Daud. Justeru, kajian ini akan menceritakan dengan lebih mendalam tentang ketokohan serta sumbangan yang telah dilakukan oleh Ustaz Che Yahaya bin Daud dalam bidang seni tarannum al-Quran di Malaysia.

Biodata Ustaz Che Yahaya Bin Daud

Ustaz Che Yahaya bin Daud ataupun yang lebih lebih mesra dengan panggilan 'Pak Ya' dilahirkan pada 26 Februari 1963 di Kampung Kajang Sebidang Tumpat, Kelantan Darul Naim. Beliau merupakan anak kedua daripada lima orang adik-beradik. Ayah beliau, Daud bin Ali adalah seorang petani dan guru agama, manakala ibu beliau, Che Mas binti Dolah merupakan seorang suri rumah. Beliau telah mendirikan rumahtangga bersama Hasnah binti Awang pada tahun 1986 dan dikurniakan empat orang cahaya mata (JAKIM, 2007, p. 145). Pada 29 November 2009, beliau telah memperisterikan Fatimatul Kifliah binti Abdullah, seorang guru pakar tarannum Kementerian Pendidikan Malaysia. Isteri beliau yang pertama telahpun meninggal dunia pada Mac 2018. Kini, beliau menetap di Kampung Derdap, Limbat, Pasir Tumboh, Kelantan bersama isterinya yang kedua dan tiga orang anak mereka. Kini beliau bertugas sebagai Penyelia Tahfiz Yayasan Islam Kelantan (YIK) (Che Yahaya Daud, 2018).

Selepas itu beliau memantapkan kemahiran bertarannum beliau dengan Haji Maasom Pergau, Haji Nik Jaafar dan Haji Hassan Musa. Keistimewaan beliau di dalam bacaan bertarannum ialah pada suaranya sehingga digelar suara "buluh perindu". Beliau merupakan Johan Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Antarabangsa sebanyak 8 kali iaitu pada tahun 1964, 1965, 1972, 1976, 1977, 1989, 1990 dan 1991.

⁴ Hajjah Rahmas binti Abdullah dilahirkan pada 11 Januari 1960 di Kampung Mentera, Kota Bharu, Kelantan. Kini beliau menetap di Johor Bharu dan berkhidmat sebagai Pegawai Penjara. Beliau mula berjinak dalam bidang tilawah al-Quran sejak berumur 10 tahun. Beliau mula mewakili Negeri Johor pada tahun 1982 dan menjadi Naib Johan di Peringkat Kebangsaan. Beliau telah berjaya mengharumkan nama negara sebanyak 6 kali apabila merangkul sebagai juara di Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Antarabangsa. Ini menjadikan beliau qariah ke-3 terbanyak menjuarai majlis tilawah selepas Hajjah Faridah Mat Saman dan Hajjah Rogayah Sulong.

⁵ Hajjah Rogayah Sulong merupakan qariah yang berasal dari Negeri Terangganu Darul Iman. Mendapat Pendidikan awal dalam bidang tarannum al-Quran melalui ayah dan ibunya sendiri iaitu Haji Sulong bin Haji Mohd Amin dan Hajjah Nik binti Haji Jusoh. Beliau merupakan qariah ke dua terbanyak menjuarai Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Antarabangsa iaitu sebanyak 7 kali pada tahun 1961, 1963, 1966, 1973, 1974, 1978, dan 1979. Beliau telah melahirkan anak-anak murid yang berjaya dalam bidang tilawah antaranya Hajjah Masnah Awang, Hajjah Sepiah Muhammad dan Haji Muhammad Awang Teh.

Menurut Ustaz Che Yahaya bin Daud, sejak kecil lagi ayahnya sangat mementingkan pembelajaran al-Quran. Setiap sebelum subuh, ayahnya akan menyuruh beliau membuat latihan bacaan al-Quran secara bertarannum. Ayahnya juga sering membawa beliau ke kelas-kelas pengajian tarannum. Pada sekitar tahun 1970-an ayah beliau telah membawa beliau ke kelas tarannum yang dikelolakan oleh Ustaz Haji Hassan bin Musa⁶ di Masjid Tumpat. Dari situ Ustaz Che Yahaya Daud mula mempelajari seni tarannum al-Quran. Pernah pada suatu ketika, beliau menceritakan bahawa kelas tersebut telah dikunjungi oleh Allahyarham Ustaz Haji Maasom Pergau yang merupakan pemantau bagi kelas-kelas tarannum yang berjalan di seluruh Kelantan. Beliau telah terpegun dengan bakat yang ada pada Ustaz Che Yahaya di dalam menuruti bacaan gurunya ketika itu. Setelah selesai mendengar bacaannya, Haji Maasom Pergau telah mengusap-ngusap kepalanya sambil berpesan kepada Ustaz Haji Hassan Musa supaya mengajar Ustaz Yahaya dengan baik kerana potensinya untuk menjadi qari terkemuka tanahair pada suatu masa nanti adalah cerah (Che Yahaya Daud, 2018).

Berkat kesungguhan Ustaz Yahaya dalam mendalami ilmu tarannum al-Quran, pada tahun 1977 beliau telah terpilih untuk mengikuti kelas khas tarannum anjuran Kerajaan Negeri Kelantan selama tiga tahun. Berusia 14 tahun ketika itu, beliau adalah peserta termuda yang menyertai program intensif khas tersebut. Melaluinya, beliau telah berpeluang untuk mengasah bakat bacaan beliau bersama qari dan qariah yang mahsyur pada ketika itu antaranya Haji Nik Jaafar bin Nik Ismail⁷, Hajjah Siti Noor Ismail, Hajjah Faridah Mat Saman dan Haji Hassan bin Musa (JAKIM, 2007).

Beliau mula melibatkan diri dalam Majlis Tilawah al-Quran di peringkat daerah pada tahun 1984. Sejak itu, beliau telah melalui beberapa siri kekalahan dan

⁶ Ustaz Haji Hassan bin Musa dilahirkan pada 2 Januari 1942 di Pondok Lubok Tapah, Pasir Mas, Kelantan. Beliau merupakan anak murid kepada Haji Ahmad bin Mat Som Pergau. Beliau pernah menjadi Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Kebangsaan dan Antarabangsa pada tahun 1964 M. Beliau pernah dilantik sebagai hakim di Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Kebangsaan selama empat tahun iaitu pada 1975 hingga 1979, dan Majlis Tilawah Al-Quran Kebangsaan di Singapura pada tahun 2003 dan 2004 dan kini dilantik sebagai salah seorang panel hakim di Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Negeri Kelantan.

⁷ Haji Nik Jaafar bin Nik Ismail merupakan seorang tokoh guru seni tarannum yang termasyhur di Malaysia. Beliau dilahirkan pada 5 Julai 1936 di Kampung Kerasak, Bunut Susu, Pasir Mas, Kelantan. Beliau mendapat Pendidikan awal di Sekolah Rakyat Kg. Kerasak dan Madrasah Ad-Diniyyah Kg. Kedondong, Pasir Mas. Kemudian beliau melanjutkan pelajaran ke Pondok Madrasah Muhammadiyah Kubang Bemban, Pasir Mas, Kelantan. Beliau mempelajari ilmu seni tarannum daripada datuknya sendiri yang merupakan Qari Istana Kelantan ialah Haji Yusuf Kedondong. Selain itu, beliau juga murid kanan kepada Ustaz Haji Ahmad bin Mat Som. Beliau sangat berjasa dalam mendidik dan melahirkan qari dan qariah yang bertaraf antarabangsa antaranya Ustaz Haji Abdul Rahim Ahmad, Ust Haji Hussin Yunus, Ust Haji Radzi Kamarulhailan, Hajjah Faridah bt Mat Saman, Ustaz Haji Muhammad bin Hj Yusuf, Hajjah Rahmas bt Abdullah, Ust Wan Ainuddin Hilmi bin Wan Abdullah dan lain-lain. Atas jasa dan sumbangan beliau telah dianugerahkan sebagai Tokoh Perdana pada Majlis Sambutan Maulidur Rasul Peringkat Kebangsaan 2018 M.

kejayaan di peringkat terbabit. Pembelajaran dan latihan yang berterusan telah meningkatkan lagi kemahiran dan kebolehan beliau di dalam arena tilawah al-Quran. Pada tahun 1992 dan 1993, beliau telah berjaya dinobatkan sebagai johan di Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Negeri Kelantan. Akan tetapi percubacaan beliau di peringkat kebangsaan ketika itu menemui kegagalan. Namun, beliau tidak pernah berputus asa dan meneruskan perjuangan sehinggalah pada tahun 1999, beliau telah muncul sebagai Johan Majlis Tilawah Al-Quran di peringkat Negeri Kelantan, Kebangsaan dan Antarabangsa (Che Yahaya Daud, 2018). Sejak itu, ketokohan dan sumbangan beliau di dalam bidang tarannum al-Quran semakin menyerlah baik di peringkat Negeri Kelantan mahupun di peringkat nasional.

KAJIAN LEPAS

Setelah melakukan penelitian ke atas kajian-kajian lepas, penulis mendapati bahawa masih belum ada kajian tentang ketokohan dan sumbangan Ustaz Che Yahaya Daud dalam bidang tarannum al-Quran. Namun begitu, terdapat beberapa kajian lepas dalam bentuk buku, tesis dan artikel yang mempunyai perkaitan secara tidak langsung dengan perkara ini iaitu.

- a) 50 Tahun Tilawah Al-Quran Malaysia, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia, Putrajaya, 2007

Buku ini diterbitkan oleh JAKIM mengisahkan tentang perjalanan Majlis Tilawah Al-Quran semenjak 50 tahun penganjurannya. Ia menjelaskan tentang sejarah awal penganjuran majlis ini, peraturan-peraturan musabaqah, hakim-hakim yang dilantik, pembahagian markah, dan soal-soal lain berkaitan teknikal majlis tilawah. Buku ini juga menyenaraikan pemenang-pemenang dalam Majlis Tilawah Al-Quran peringkat kebangsaan dan antarabangsa di antaranya ialah Ustaz Che Yahaya bin Daud.

- b) Johan Qari dan Qariah Malaysia, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia, 2007

Sebuah lagi buku terbitan JAKIM mengenai biografi johan-johan qari dan qariah Majlis Tilawah Al-Quran Peringkat Kebangsaan bermula dari tahun 1960. Ia mengisahkan tentang latar belakang hidup serta pengalaman tokoh-tokoh qari dan qariah negara di dalam bidang tilawah al-Quran di Malaysia termasuk Ustaz Che Yahaya bin Daud, namun ia tidak mengisahkan secara terperinci metode pengajaran dan pembelajaran Che Yahaya dalam seni tarannum.

- c) Qawaid Tarannum, Nik Jaafar bin Nik Ismail, Darul Fikir, Kuala Lumpur, 2011

Buku ini diiktiraf sebagai rujukan ulung dalam bidang tarannum di Malaysia kerana ia adalah pertama berkaitan ilmu tarannum yang ditulis di dalam negara ini. Menurut Nik Jaafar, terdapat 3 kurikulum penting dalam mencapai bacaan yang tartil iaitu tahsin al-sout, al-tajwid, dan al-tarannum.

- d) Seni Lagu Al-Quran di Malaysia, Mohd Ali Abu Bakar, Darul Fikir, Kuala Lumpur, 1997

Buku ini adalah tambahan kepada maklumat-maklumat berkaitan dengan teori ilmu tarannum yang telah dikemukakan oleh Nik Jaafar Nik Ismail di dalam kitabnya. Ia banyak menyentuh aspek pensejarahan ilmu tarannum di negeri-negeri seluruh Malaysia. Aspek penganjuran Majlis Tilawah al-Quran telah menjadi intipati penting dalam penulisan beliau.

METODOLOGI KAJIAN

Secara umumnya, kajian ini dijalankan secara kualitatif bagi mengenalpasti sejauhmana ketokohan Ustaz Che Yahaya Daud dalam bidang tarannum al-Quran serta apakah sumbangan beliau di dalam bidang ini. Dua metode digunakan bagi mengumpul maklumat-maklumat penting yang berkaitan dengan tokoh yang dikaji iaitu metode temubual dan observasi.

Metode temubual dijalankan ke atas tokoh yang dikaji iaitu Ustaz Che Yahaya Daud, ahli keluarga, guru-guru dan juga anak-anak murid beliau bertujuan bagi mendapatkan data-data asli daripada sumber primer.

Metode yang kedua ialah observasi. Melalui kaedah ini, pemerhatian dijalankan ke atas aktiviti-aktiviti berkaitan seni tarannum yang melibatkan tokoh. Sebagai contoh, pemerhatian secara langsung dilakukan ke atas kelas-kelas pengajian, kursus-kursus serta ceramah-ceramah yang berkaitan seni tarannum yang dikendalikan oleh tokoh. Pemerhatian juga dilakukan ke atas siri-siri kejayaan dan penglibatan tokoh dalam bidang seni tarannum di Malaysia.

DAPATAN KAJIAN

Ustaz Che Yahaya Daud merupakan seorang qari yang amat terkenal dengan keistimewaan dalam bacaannya yang ber'lahjah Arabiyyah'⁸. Bahkan beliau juga digelar sebagai 'Mustafa Ismail Malaysia'. Hal ini diakui oleh para guru, sahabat dan murid beliau. Bahkan sesiapa yang baru mendengar bacaan beliau akan mudah keliru dalam mengenalpasti samada bacaan tersebut adalah bacaannya ataupun Syeikh Mustafa Ismail⁹. Ini disebabkan beliau sangat meminati dan mengikuti

⁸ Bacaan berlahjah Arabiah bermaksud gaya bacaan yang mirip seperti bacaan para qari dari negara Arab.

⁹ Syeikh Mustafa Ismail dilahirkan pada 17 Jun 1906 di sebuah perkampungan bernama *Meet Gahzzal, Mesir*. Beliau merupakan seorang qari terkenal dari negara Mesir. Sehingga kini bacaan beliau dijadikan rujukan oleh qari-qari seluruh dunia. Beliau kembali menghadap ilahi pada tahun

bacaan Syeikh Mustafa Ismail sejak kecil lagi. Menurut Che Yahaya Daud, terdapat sekurang-kurangnya tiga sebab utama kenapa beliau menjadikan bacaan Syeikh Mustafa Ismail sebagai ikutan iaitu:

- i. Uslub bacaan Syeikh Mustafa Ismail lebih tersusun berbanding dengan qari-qari Mesir yang lain. Tersusun yang dimaksudkan ialah dari segi urutan tangga suaranya dan lagu-lagu yang diaplikasikan di dalam bacaannya.
- ii. Unsur seni yang terdapat di dalam bacaan Syeikh Mustafa Ismail adalah yang terbaik di antara semua qari-qari Mesir. Menurut beliau, ini terhasil daripada kehebatan dan kecerdikannya dalam mengurus alunan suara di dalam bacaan berlagu.
- iii. Bacaan Syeikh Mustafa Ismail mendatangkan kekhusyukan kepada pendengar dan juga tahap *ubudiyah* beliau di dalam bacaan adalah sangat baik. Ini bermakna Syeikh Mustafa Ismail tidak hanya melagukan al-Quran semata-mata, bahkan beliau seolah-olah menceritakan makna ayat kepada pendengar melalui alunan lagu dan suara beliau di dalam bacaan (Che Yahaya Daud, 2018).

Menurut Wan Ainuddin Hilmi bin Abdullah¹⁰, terdapat satu sentuhan seni suara yang sangat hebat pada bacaan bertarannum Ustaz Yahaya Daud yang tidak terdapat pada qari-qari lain di Malaysia (Wan Ainuddin Hilmi, 2018). Hal ini diakui oleh Haji Md Hussin bin Mohd Yunus yang merupakan salah seorang rakan karib beliau. Dalam hal ini beliau mengumpamakan bacaan Ustaz Yahaya seperti satu salinan pendua daripada bacaan Syeikh Mustafa Ismail kerana kemampuan beliau dalam meniru *burdah-burdah*¹¹ suara yang halus seperti yang dilakukan oleh Syeikh Mustafa Ismail di dalam bacaannya (Md Hussin Mohd Yunus, 2018).

Keilmuan dan kepakaran Ustaz Che Yahaya Daud dalam bidang tarannum adalah suatu yang tidak dapat dinafikan. Ini dapat dilihat melalui peranan yang dimainkan oleh beliau selaku pakar rujuk dalam bidang ini diperingkat negeri mahupun nasional. Di peringkat negeri, beliau merupakan salah seorang qari yang sering dirujuk oleh pihak Jabatan Agama Islam Kelantan (JAHEIK) dalam permasalahan berkaitan majlis tilawah al-Quran. Pandangan beliau sering

1978. Sila rujuk Syukri al-Qadhi (t.t), *Abaqirah al-Tilawah Fi Qarn al-'Ishrin*, Mesir: Dar al-Jumhuriyyah Li al-Shahafah, hlmn. 74-80.

¹⁰ Wan Ainuddin Hilmi bin Abdullah adalah salah seorang daripada anak murid Ustaz Che Yahaya bin Daud. Beliau mula mempelajari ilmu tarannum dengan Ustaz Yahaya pada tahun 2009. Beliau merupakan Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Antarabangsa pada tahun 2016.

¹¹ *Burdah* ialah satu istilah khas merujuk kepada getaran suara yang disengajakan dalam bacaan al-Quran secara bertarannum. Menurut Ustaz Nik Jaafar, *burdah* terbahagi kepada dua bahagian iaitu *burdah* asli dan *burdah* sina'ie. *Burdah* asli ialah getaran suara semulajadi yang terdapat pada suara seseorang qari. Manakala *burdah* sina'ie pula ialah getaran suara yang sengaja dibuat oleh qari di dalam bacaan bertarannumnya melalui sesi latihan khusus. Sila rujuk Nik Jaafar bin Nik Ismail (2001), *Qawaid al-Tarannum*, Kuala Lumpur: Darul Fikir, hlmn. 55.

dijadikan panduan dalam penetapan keputusan-keputusan berkaitan pembangunan seni tarannum di Negeri Kelantan.

Selain itu, murid-murid beliau juga sering merujuk kepada beliau dalam permasalahan berkaitan seni tilawah al-Quran. Antara yang sering merujuk beliau terutama dalam soal latihan dan penyusunan bacaan di dalam musabaqah ialah Muhammad Qayyim Nizar bin Sarimi¹², 20 tahun dari Kelantan. Menurut beliau, Ustaz Yahaya adalah seorang yang sangat mudah di bawa berbincang terutama dalam perkara-perkara yang melibatkan seni tarannum al-Quran (Muhammad Qayyim Nizar, 2018).

Selain itu, kepakaran Ustaz Yahaya dalam bidang tarannum juga diakui oleh para qari dan qariah dari negeri-negeri lain. Ini terbukti apabila musim penganjuran majlis tilawah tiba, maka ramai qari dan qariah dari seluruh Malaysia akan menghubungi Ustaz Che Yahaya untuk mendapatkan rujukan cara bacaan yang terbaik untuk dipersembahkan di dalam pertandingan tersebut (Che Yahaya Daud, 2018). Muhammad Anas bin Abdul Hadi (2018), qari dari Negeri Perlis menyatakan bahawa beliau menjadikan Ustaz Yahaya sebagai rujukan tentang kaedah pembelajaran tarannum yang berkesan. Ini kerana beliau mempunyai pengalaman yang luas dalam bidang pengajaran dan pembelajaran seni tarannum.

PERBINCANGAN

Sumbangan Ustaz Che Yahaya Daud dalam seni tarannum di Malaysia dapat dilihat melalui tiga aspek, yang pertama penganjuran kelas pengajian tarannum, yang kedua penceramah dan qari jemputan dan yang ketiga fungsi hakim majlis tilawah al-Quran.

Kelas pengajian tarannum adalah merupakan salah satu medium yang telah banyak menyumbang terhadap perkembangan seni tarannum di Malaysia. Secara umumnya pengajian tarannum di Malaysia terbahagi kepada dua jenis iaitu pengajian secara rasmi dan tidak rasmi. Pengajian secara rasmi bermaksud pengajian tarannum secara formal yang diwujudkan secara sistematik di dalam satu sistem yang tersusun misalnya Kelas Kemahiran al-Quran anjuran Kementerian Pendidikan Malaysia, penawaran matapelajaran tarannum di univeristi-univerisiti awam dan swasta, penawaran kursus-kursus berkaitan tarannum oleh JAKIM dan sebagainya. Manakala pengajian tidak rasmi bermaksud pengajian tarannum secara tidak formal yang tidak mempunyai suatu sistem tertentu yang mengikat. Kebiasaannya ia dianjurkan oleh guru-guru tarannum dan

¹² Muhammad Qayyim Nizar bin Sarimi adalah seorang qari remaja yang cacat penglihatan. Beliau berasal dari Kota Bharu, Kelantan dan merupakan salah seorang murid Ustaz Che Yahaya Daud. Beliau juga telah muncul sebagai Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Negeri Kelantan pada tahun 2017 dan Tempat ke-3 Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Kebangsaan pada tahun yang sama.

diadakan di rumah-rumah mereka ataupun di masjid dan di surau (Anuar Hasin & Zulkifli Mohd Yusoff, 2014).

Ustaz Yahaya Daud adalah salah seorang guru yang aktif mengajar seni tarannum kepada masyarakat khususnya di Kelantan meskipun beliau sibuk dengan urusan-urusan kerja yang lain. Sehingga kini beliau aktif mengajar di tiga buah kelas iaitu di rumah beliau sendiri, di Akademi Quran Pasir Tumboh dan juga di Dewan Budaya Dato' Zul Wisma, Peringat, Kelantan (Che Yahaya Daud, 2018).

Bertempat di rumah beliau sendiri iaitu di Kampung Derdap, Limbat, Pasir Tumboh, Kelantan, beliau menganjurkan kelas pada setiap hari Jumaat malam Sabtu bermula dari selepas Isyak sehingga ke larut malam. Kelas seumpama ini telah bermula sejak tahun 2000 dan masih berterusan sehingga sekarang (Che Yahaya Daud, 2018). Kelas ini dianggap sebagai kelas utama beliau dalam mendidik para qari dan qariah yang sudah mempunyai asas yang baik dalam seni tarannum al-Quran secara kaedah *talaqqi*¹³ dan *musyafahah*¹⁴. Kaedah ini sangatlah penting dalam pengajaran dan pembelajaran al-Quran kerana ia merupakan salah satu sunnah Rasulullah s.a.w dalam menerima wahyu al-Quran daripada Jibril a.s. Melaluinya juga, guru dapat mengenalpasti kekuatan dan kelemahan murid dalam menerima ilmu yang telah diberikan (Sedek Ariffin, 2009).

Menurut pemerhatian penulis, kelas ini telah mendapat sambutan yang sangat baik bukan sahaja daripada kalangan qari dan qariah Kelantan, bahkan qari dan qariah dari negeri-negeri seluruh semenanjung Malaysia, Sabah dan juga Sarawak juga sanggup hadir meskipun dari jauh semata-mata untuk mengutip mutiara-mutiara ilmu yang ada pada Ustaz Yahaya. Beliau juga sangatlah baik dalam melayan tetamu. Hampir ke semua yang hadir akan berkesempatan bertalaqqi secara musyafahah dengan beliau. Selain itu, beliau bukanlah seorang guru kedekut ilmu, akan tetapi beliau seorang yang sangat pemurah dalam memberi tunjuk ajar yang sama rata kepada semua qari dan qariah yang menuntut dengan beliau.¹⁵ Menurut Nor Ruzana Natiah bt Jaafar¹⁶, Ustaz Yahaya Daud adalah seorang guru yang sangat pandai menilai kemampuan anak muridnya. Oleh yang

¹³ *Talaqqi* bermaksud pertemuan secara berhadapan atau bersemuka. Manakala dari segi istilah bermaksud pertemuan antara guru dan murid secara bersemuka. Ringkasnya, guru akan memberi contoh bacaan dan murid mengikut bacaan guru tersebut.

¹⁴ *Musyafahah* dari segi bahasa adalah bercakap-cakap antara dua pihak atau sebutan dari mulut ke mulut yang diambil daripada pergerakan dua bibir. Manakala menurut istilah pula bermaksud murid menerima pengajaran secara sebutan guru dengan melihat pergerakan bibir guru dan menyebutnya.

¹⁵ Hal ini adalah berdasarkan pemerhatian yang dilakukan oleh penulis ke atas perjalanan kelas al-Fadhil Ustaz Yahya Daud yang dianjurkan di rumah beliau sejak tahun 2000 sehingga kini. Penulis merupakan murid kepada Ustaz Yahya sejak tahun 1999 sehingga kini.

¹⁶ Nor Ruzana Natiah binti Jafaar adalah seorang qariah yang berasal dari Negeri Johor dan menetap di Kajang, Selangor. Beliau pernah menjadi Johan Qariah di Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Negeri Selangor sebanyak 4 kali iaitu pada tahun 2010, 2015, 2017 dan 2018, serta Naib Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Kebangsaan pada tahun 2010, 2017 dan 2018.

demikian, latihan yang diberikan selalunya akan menepati kemampuan suara yang ada pada dirinya. Menurut beliau lagi, Ustaz Yahaya seorang yang sangat menghargai masa ketika mengajar. Beliau akan memperuntukkan masa di dalam kelas untuk sesi latihan dan bacaan sepenuhnya tanpa diselangi dengan perkara-perkara tidak bermanfaat seperti berbual-bual kosong. Itulah yang menjadikan kelas beliau sangat istimewa dan menjanjikan kepuasan buat qari dan qariah yang hadir untuk belajar daripada beliau (Natiah, 2018).

Lebih istimewa lagi, isteri beliau, puan Fatimatul Kifliah, tidak lupa untuk memanfaatkan kecanggihan teknologi komunikasi yang ada pada masa kini untuk menyebarkan lagi ilmu pengetahuan yang ada pada suaminya kepada orang ramai. Menerusi laman *Facebook* yang beridentitikan "Fatimah Kifliah Yahaya Daud", kelas yang dijalankan pada setiap Jumaat malam Sabtu tersebut akan disiarkan secara langsung kepada umum. Matlamatnya ialah supaya qari dan qariah yang tidak dapat hadir akan dapat mengambil manfaat daripada intipati kelas tersebut. Selain itu, rakaman '*facebook live*'¹⁷ itu juga bertindak sebagai penyimpan memori yang kekal untuk rujukan pada masa akan datang (Fatimatul Kifliah, 2017).

Kelas asas tarannum beliau di Akademi al-Quran Pasir Tumbuh pula adalah sebuah kelas yang baru ditubuhkan pada awal tahun 2018. Ia dikelolakan oleh Majlis Perbandaran Kota Bharu Bandar Raya Islam (MPKBBRI) dan dibuka untuk orang awam. Kelas ini sedikit berbeza daripada kelas yang beliau anjurkan di rumah kerana tahap pengajaran dan pembelajaran tarannum di sini ialah pada peringkat asas. Justeru, ia dihadiri oleh penuntut-penuntut yang kebanyakannya tidak mempunyai asas dalam bidang bacaan Al-Quran berlagu. Pun begitu, kelas yang diadakan pada setiap hari Sabtu dari jam 9 hingga 11 pagi ini tetap mendapat sambutan yang baik daripada masyarakat sekitarnya (Che Yahaya Daud, 2018).

Sumbangan beliau dalam menyebarkan ilmu tarannum tidak terhad kepada golongan qari dan qariah semata-mata, akan tetapi beliau juga mengajarkannya kepada penggiat Dikir Barat di Kelantan. Sehubungan itu, suatu kelas asas tarannum diwujudkan oleh Yayasan Dikir Barat Negeri Kelantan pada tahun 2017 dengan tujuan untuk melatih para penggiat seni Dikir Barat dengan seni suara al-Quran (Che Yahaya Daud, 2018).

Selain menyumbang ilmu pengetahuan melalui kelas-kelas yang dianjurkan, Ustaz Yahaya Daud juga selalu dijemput sebagai penceramah dan fasilitator dalam bidang tarannum al-Quran di kursus *tahsin* al-Quran¹⁸ di dalam dan di luar negara

¹⁷ *Facebook live* ialah ciri untuk siaran langsung video pengguna dari aplikasi mudah alih Facebook. Pada Ogos 2015, ia dilancarkan hanya untuk pengguna terpilih untuk mempromosi individu dan penerbit tertentu yang dikenali ramai. Namun, pada 2016 akses terhadapnya telah dibuka secara rasmi untuk orang ramai.

¹⁸ Kursus Tahsin al-Quran merupakan sebuah kursus yang dianjurkan oleh JAKIM, Jabatan Agama Islam negeri-negeri, persatuan-persatuan tarannum dan juga kadang-kala oleh individu

antaranya Terengganu, Pahang, Perak, Selangor, Johor, Kedah, Pulau Pinang, Sabah, Sarawak (Che Yahaya Daud, 2018). Biasanya latihan dan kursus yang dikendalikan oleh Ustaz Yahaya akan mengambil masa 3 hingga 7 hari. Dalam kursus tersebut, beliau memfokuskan pengajaran dan latihan teknik-teknik penggunaan suara yang betul dan teknik-teknik alunan lagu berlahjah Arab.¹⁹ Hasil daripada kursus ini, penulis melihat bahawasanya telah lahir lebih ramai lagi qari dan qariah yang mampu membaca al-Quran dengan variasi *maqamat* yang pelbagai dan ke arah kearaban.

Menurut Che Yahaya Daud (2018), beliau juga sering diundang sebagai qari jemputan di majlis-majlis rasmi sempena hari keraian Islam seperti Majlis Sambutan Maulidur Rasul, Isra' dan Mikraj, Tahun Baru Ma'al Hijrah, dan lain-lain lagi, samada di peringkat negeri mahupun kebangsaan. Lebih membanggakan, beliau juga telah mengharumkan nama Malaysia dengan memenuhi jemputan-jemputan yang diterimanya dari luar negara seperti Brunei, Thailand, Vienna, Iran dan Indonesia.

Sumbangan Ustaz Che Yahaya Daud dalam bidang tarannum al-Quran merangkumi peranan yang dimainkan oleh beliau sebagai seorang hakim di dalam Majlis Tilawah al-Quran. Pada tahun 2000, beliau telah dilantik oleh kerajaan Negeri Kelantan sebagai panel hakim bidang suara di Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Negeri Kelantan (Che Yahaya Daud, 2018). Sehingga kini, beliau masih memainkan peranan tersebut di dalam dewan hakim.

Selain itu, beliau juga pernah diundang menjadi hakim di Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Negeri di beberapa buah negeri iaitu:

- i. Negeri Perak (2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 dan 2015)
- ii. Negeri Sabah (2013, 2014, 2015, 2016, 2017 dan 2018) dan
- iii. Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Kebangsaan Brunei Darussalam (2013).

PENUTUP

Melalui artikel ini, jelas sekali bahawa Ustaz Che Yahaya bin Daud adalah merupakan satu tokoh besar di kalangan qari dan qariah negara. Beliau telah muncul sebagai Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Antarabangsa pada tahun 1999. Yang demikian telah melonjakkan namanya ke peringkat nasional dan internasional. Daripada perbincangan ini, penulis dapat merumuskan beberapa perkara penting iaitu:

perseorangan. Kursus ini bertujuan bagi memperbaiki mutu bacaan secara bertarannum dan disertai oleh para qari dan qariah.

¹⁹ Pemerhatian dilakukan ke atas beberapa siri kursus tahsin al-Quran yang dikendalikan oleh Ustaz Yahaya dari tahun 2009 hingga 2017.

- 1) Seseorang qari ataupun qariah yang ingin mencapai kejayaan dan kematangan dalam bidang tilawah al-Quran hendaklah rajin menuntut ilmu dan tidak mudah putus asa dalam berusaha. Hal ini dapat dilihat melalui usaha gigih yang dilakukan oleh Ustaz Che Yahaya daud dalam menuntut ilmu sejak kecil lagi. Kita juga melihat bahawa beliau tidak mudah putus asa dalam perjuangan beliau mendapatkan gelaran pembaca al-Quran terbaik meskipun di dalam perjalanan menuju kejayaan tersebut beliau telah mengharungi suka dan duka.
- 2) Usaha menyebarkan ilmu adalah suatu tuntutan yang amat penting dalam Islam kerana melaluinya masyarakat akan menjadi bertambah baik. Dalam perbincangan tokoh ini, penulis melihat bahawa Ustaz Che Yahaya sebagai seorang individu berilmu telah memainkan peranannya sebagai penyebar ilmu dan kemahiran terhadap qari dan qariah pelapis. Beliau boleh memilih untuk berdiam diri, namun itu tidak akan memberikan kebaikan apa-apa buat dirinya dan juga masyarakat di sekitarnya. Ilmu yang dikongsikan menjadi sumbangan yang sangat besar nilainya dalam melahirkan qari dan qariah yang bermutu pada masa akan datang. Tokoh yang dibincangkan juga mempunyai dedikasi yang sangat tinggi dalam menyebarkan ilmu pengetahuannya. Tanpa mengenal penat dan lelah, beliau memenuhi masa-masanya dengan berkongsi ilmu dan kemahiran yang dimilikinya kepada orang lain melalui kelas-kelas, kursus-kursus dan jemputan-jemputan yang beliau hadiri. Ciri ini amatlah penting buat seorang guru untuk memastikan masyarakat mendapat manfaat yang besar daripada kelebihan yang ada padanya.
- 3) Penggunaan teknologi terkini di dalam pengajaran dan pembelajaran merupakan medium yang berkesan dalam penyampaian maklumat dan ilmu pengetahuan. Dalam hal ini, penggunaan teknologi dan media massa terkini haruslah dimanfaatkan oleh para ilmuwan dalam usaha menyampaikan ilmu pengetahuan mereka ke dalam masyarakat. Kewujudan media baharu seperti *Facebook*, *Instagram*, *Whatsapp* dan sebagainya tidak hanya harus menjadi medium untuk bersosial semata-mata, bahkan ia mesti digunakan ke jalan yang berfaedah dan memberi keuntungan kepada masyarakat. Hal ini dapat dicontohi melalui usaha menayangkan sesi pembelajaran tarannum bersama Ustaz Yahaya secara langsung . Ia telah ditonton oleh lebih daripada 5 ribu orang, dan ini sudah tentu memberi ruang kepada bukan sahaja qari dan qariah, bahkan masyarakat umumnya untuk mengenali dengan lebih dekat tentang bacaan al-Quran secara bertarannum sejurus menimbulkan minat dan kecintaan mereka terhadap al-Quran.

RUJUKAN

Buku

al-Qadhi, Syukri. (t.t). *Abaqirah al-Tilawah Fi Qarn al-'Ishrin*, Mesir: Dar al-Jumhuriyyah Li al-Sahafah.

Jabatan Kemajuan Islam Malaysia. 2007. *Johan Qari dan Qariah Majlis Tilawah al-Quran Antarabangsa Malaysia 1380 H/ 1961 M – 1428 H/ 2007 M*. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Berhad.

Nik Jaafar bin Nik Ismail .2001. *Qawaid al-Tarannum*. Kuala Lumpur: Darul Fikir.

Jurnal

Anuar bin Hasin & Zulkifli Mohd Yusoff .2014. *Tathawwur Fan al-Tarannum Fi Malizia: Dirasah Tarikhiyyah Wa 'Ilmiyyah*. Jurnal Ma'alim al-Quran Wa al-Sunnah. Vol. 9. Nilai: Fakulti Pengajian Quran dan Sunnah, Universiti Sains Islam Malaysia.

Sedek bin Ariffin .2009. *Kepentingan Talaqqi Dan Musyafahah Dalam Pembacaan al-Quran*. Jurnal Darul Quran. Vol. 13. Kuala Kubu Baru: Darul Quran.

Temubual

Abdul Karim bin Zakaria. Penolong Pengarah Kanan, Bahagian Kemajuan Islam, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM). 25 Julai 2012.

Che Yahaya bin Daud. Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Antarabangsa 1999. Kampung Derdap, Pasir Tumbuh. 9 Julai 2018.

Fatimatul Kifliah binti Abdullah. Kampung Derdap, Pasir Tumbuh. 10 November 2017.

Md Hussin bin Mohd Yunus. Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Antarabangsa 1997. 9 Julai 2018.

Muhammad Anas bin Abdul Hadi. Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Negeri Perlis 2018. 10 Julai 2018.

Muhammad Qayyim Nizar bin Sarimi. Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Negeri Kelantan 2017. 10 Julai 2018.

Nor Ruzana Natiah binti Jaafar. Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Negeri Selangor 2018. 11 Julai 2018.

Wan Ainuddin Hilmi bin Abdullah. Johan Majlis Tilawah al-Quran Peringkat Antarabangsa 2016. 10 Julai 2018.